

EKONIMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105002/B/2024/36158501045286916

Úloha ľudského kapitálu pri podpore ekonomického rastu

Uzbeckej republiky

Bakalárska práca

2024

Maksim Belyakov

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Úloha ľudského kapitálu pri podpore ekonomického rastu
Uzbeckej republiky

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie
Vedúci záverečnej práce: Ing. Júlia Kromková

Bratislava 2024

Maksim Belyakov

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že bakalársku prácu som vypracoval samostatne s uvedením použitej literatúry v súlade s vnútornými predpismi Ekonomickej univerzity v Bratislave.

Bratislava, 30. 04. 2020

.....

Belyakov Maksim

Pod'akovanie

Týmto spôsobom by som sa chcel poďakovať vedúcej mojej bakalárskej práce Ing. Júlii Kromkovej za vedenie a podporu. Jej odborná kritika a poradenstvo mi veľmi pomohli pri písaní práce.

ABSTRAKT

Belyakov, Maksim.: *Úloha ľudského kapitálu pri podpore ekonomického rastu Uzbekkej republiky* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Júlia Kromková. Bratislava: FMV 2024, 36.

Cieľom bakalárskej práce je popísať úlohu ľudského kapitálu pri dosahovaní hospodárskeho rastu Uzbekkej republiky na základe najnovších ekonomických reforiem. Práca je rozdelená do piatich kapitol. Obsahuje deväť grafov. Prvá kapitola prostredníctvom makroekonomických ukazovateľov analyzuje aktuálny stav uzbeckého hospodárstva a zároveň definuje štruktúru ekonomiky krajiny. Druhá kapitola charakterizuje cieľ práce, čiastkové ciele a metódy skúmania. Tretia kapitola je venovaná podrobnej identifikácii súčasného stavu ľudského kapitálu v Uzbekistane s dôrazom na jeho kľúčové aspekty. Vo štvrtej kapitole porovnávame vplyv rôznych zdrojov rozvoja v Uzbekistane, vrátane ľudského kapitálu, s cieľom objektívne posúdiť mieru ich dôležitosti a relevancie pre rozvoj krajiny. Záverečná kapitola vyzdvihuje mieru dôležitosti ľudského kapitálu v rozvoji Uzbekistanu, vyvodzuje závery práce a prezentuje odporúčania na možné spôsoby riešenia existujúcich problémov ľudského kapitálu v Uzbekistane.

Kľúčové slová: ľudský kapitál, ekonomika Uzbekistanu, investície, hlavné faktory rozvoja

Abstract

Belyakov, Maksim.: The role of human capital in supporting economic growth of Uzbekistan Republic - University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Supervisor of the final thesis: Ing. Júlia Kromková. Bratislava: FMV 2024, 36.

The aim of the bachelor thesis is to describe the role of human capital in achieving the economic growth of the Republic of Uzbekistan based on the latest economic reforms. The work is divided into five chapters. Contains nine graphs. The first chapter analyzes the current state of the Uzbek economy by means of macroeconomic indicators and at the same time defines the structure of the country's economy. The second chapter characterizes the goal of the work, sub-goals and research methods. The third chapter is devoted to a detailed identification of the current state of human capital in Uzbekistan, emphasizing its key aspects. In the fourth chapter, we compare the impact of various sources of development in Uzbekistan, including human capital, with the aim of objectively assessing the degree of their importance and relevance for the country's development. The final chapter highlights the degree of importance of human capital in the development of Uzbekistan, draws the conclusions of the work and presents recommendations for possible ways of solving the existing problems of human capital in Uzbekistan.

Keywords: human capital, economy of Uzbekistan, foreign direct investments, main factors of development

Zoznam skratiek

HDI – Index ľudského rozvoja

HDP – Hrubý domáci produkt

SNŠ – Spoločenstve nezávislých štátov

UNCTAD – Konferencia OSN o obchode a rozvoji

ZSSR – Zväz sovietskych socialistických republík

OPEC – Organizácia krajín vyvážajúcich ropu

EAEU – Eurázijská hospodárska únia

UNICEF – Medzinárodný detský fond

WHO – Svetová zdravotnícka organizácia

EÚ – Európska únia

OSN – Organizácia spojených národov

NATO – Severoatlantická aliancia

SDGs – Ciele trvalo udržateľného rozvoja

DPH – Daň z pridanej hodnoty

WTO – Svetová obchodná organizácia

CAREC – Stredoázijská regionálna hospodárska spolupráca

Obsah

Zoznam skratiek	8
Úvod	10
1 Zakladné východiská uzbeckej ekonomiky	11
1.1 Analýza modernej ekonomiky Uzbekistanu.....	11
1.2 Štruktúra HDP Uzbekistanu.....	11
1.3 Poľnohospodárstvo.....	13
1.4 Priemysel.....	14
1.5 Hospodárski partneri Uzbekistanu.....	15
1.6 Čína a Rusko ako hlavní partneri Uzbekistanu.....	15
1.7 Obrat zahraničného obchodu Uzbekistanu a jeho štruktúra.....	16
2 Cieľ a metodika práce, metódy skúmania.....	18
3 Ľudský kapitál v Uzbekistane.....	19
3.1 Vzdelávanie.....	19
3.2 Zdravotná starostlivosť.....	20
3.3 Trh práce a kvalita života.....	21
3.4 Úloha remitencií v uzbeckej ekonomike.....	25
3.5 Vládne výdavky na udržanie ľudského kapitálu.....	27
4 Problematické oblasti v rozvoji ľudského kapitálu v Uzbekistane	28
4.1 Vzdelávací systém.....	28
4.2 Zdravotná starostlivosť.....	29
4.3 Nízka produktivita práce.....	29
4.4 Hlavné faktory ekonomického rastu v Uzbekistane	31
5 Výsledky analýzy úlohy ľudského kapitálu v Uzbekistane.....	33
5.1 Možnosti riešenia existujúcich problémov.....	34
5 Záver práce.....	35
Zoznam použitej literatúry.....	36

Úvod

Národné bohatstvo podľa metodiky Svetovej banky pozostáva z vyprodukovaného kapitálu (továrne, cesty atď.), prírodného kapitálu (lesy, voda atď.), ľudského kapitálu (znalosti, zručnosti atď.) a čistých zahraničných aktív. Dnes je úloha ľudského kapitálu v sociálnej reprodukcii zrejmá. V modernej ekonomike nie je ľudský kapitál len faktorom ekonomického rastu, ale určuje aj konkurencieschopnosť krajiny na svetovej scéne. Svetové skúsenosti ukazujú, že vzdelanie, veda a inovatívne technológie na nich založené sú kľúčom k ekonomickému úspechu podnikov aj národných ekonomík. V tejto súvislosti je dôležité študovať trendy rozvoja ľudského kapitálu v modernej ekonomike s cieľom určiť najefektívnejšie spôsoby jeho vplyvu na zvyšovanie národnej konkurencieschopnosti. Všeobecne sa uznáva, že ľudský kapitál je dôležitým faktorom, ktorý prispieva k rozvoju znalostnej ekonomiky. Určuje investičnú klímu v ekonomike, najmä v nových odvetviach a inovačných procesoch. Vedomosti sa považujú za jednu z hlavných hnacích síl inovácií a vedecko-technický pokrok.

Dnes sa do popredia a prioritne dostáva otázka dôležitosti a úlohy ľudského kapitálu v rozvoji ekonomiky ktorejkoľvek krajiny. Vedci z rôznych oblastí ekonómie sa zhodujú na jednom koncepte: ľudský kapitál je jedným zo základných zdrojov krajiny, ktorý je schopný zaručiť nielen stabilný a trvalo udržateľný rozvoj ekonomiky štátu, ale aj schopnosť tohto štátu konkurovať vo svete. V Uzbekistane bol v roku 2016 zvolený nový prezident, ktorý zmenil chod celej politiky a ekonomiky. Krajina aktívne investuje do svojej budúcnosti a rozvíja rôzne aspekty svojej ekonomiky. Stupeň rozvoja ľudského kapitálu sa stal pre Uzbekistan prioritou. Ľudský kapitál v Uzbekistane, rovnako ako v ktorejkoľvek inej krajine, je neoddeliteľnou súčasťou ekonomiky. Rast ekonomických ukazovateľov krajiny nebolo možné dosiahnuť bez aktívnej účasti občanov republiky. Prezident Uzbeckej republiky Shavkat Mirziyoyev svojím dekrétom z roku 2023 schválil nový rozvojový program „Uzbekistan 2030“ v ktorom poznamenal, že kľúčovou prioritou nového programu rozvoja bude zlepšenie stavu ľudského kapitálu, že ľudský kapitál je motorom modernizácie krajiny, že ide o najdôležitejšiu hodnotu v 21. storočí.

1 Zakladné východiská uzbeckej ekonomiky

Upravila by som to. Napr: Republika Uzbekistan, ktorá vznikla 31. augusta 1991, bola až do roku 2015 na periférii záujmu svetového spoločenstva. Dôvodom bola neochota vlády Uzbekistanu aktívne sa podieľať na svetovej politike a ekonomike. V roku 2016, s nástupom nového prezidenta k moci, sa zmenila aj vláda, čo znamenalo začiatok novej podoby Uzbekistanu a nastúpilo cestu otvoreného dialógu tak s vlastným obyvateľstvom, ako aj s medzinárodným spoločenstvom.¹

1.1 Analýza modernej ekonomiky Uzbekistanu

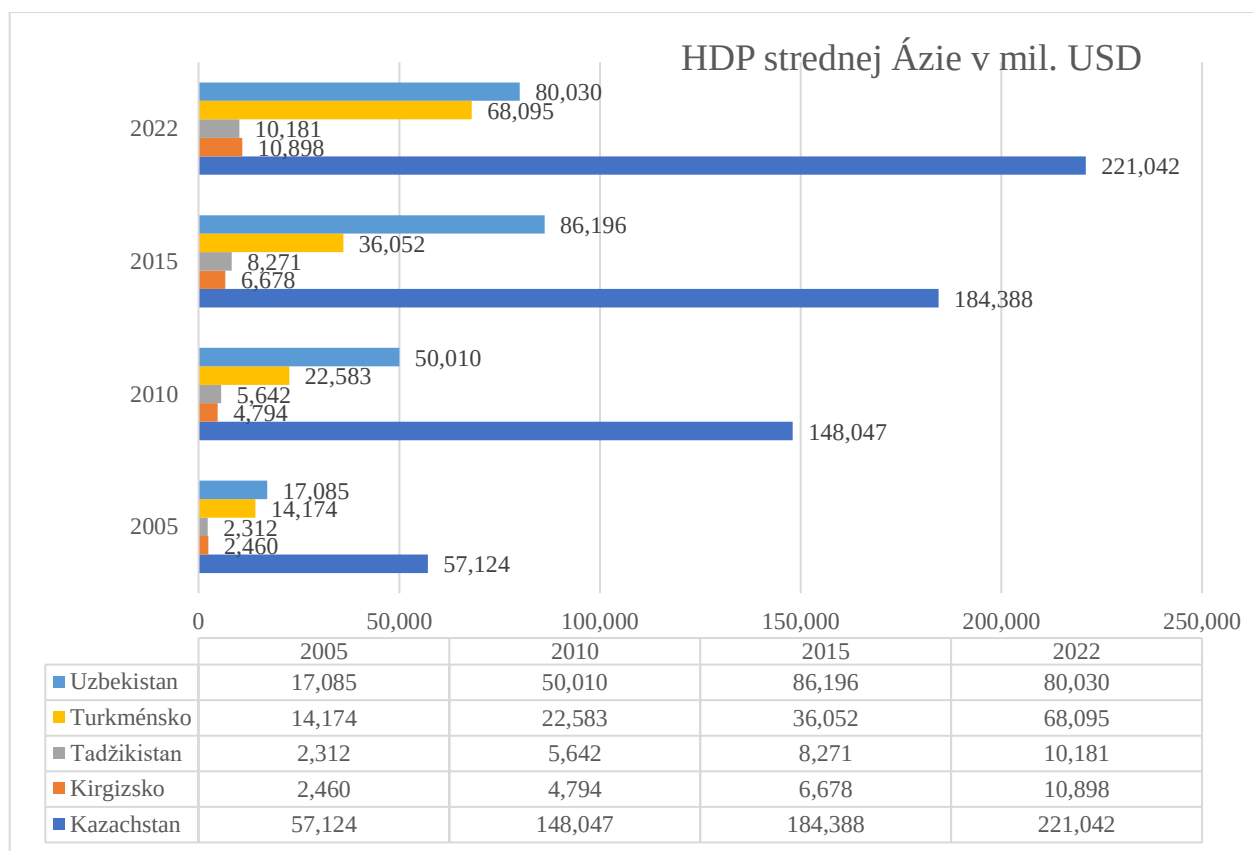
Uzbekistan je neutrálny štát, ktorý sa nachádza v Strednej Ázii, je dôležitou hospodárskou a politickou súčasťou regiónu a po Kazachstane druhou najväčšou ekonomikou v regióne (Graf č.1) 70. najväčšou ekonomikou v celosvetovom porovnaní. Uzbekistan s 35 miliónmi obyvateľov predstavuje veľký trh pre rôzne tovary a služby a tiež poskytuje prístup na trh v Spoločenstve nezávislých štátov (SNS) a susedných krajinách. Uzbekistan má bohaté zásoby zemného plynu, zlata, uránu, striebra, medi a mnohých ďalších nerastov. To poskytuje mnoho investičných príležitostí a zabezpečuje makroekonomickú stabilitu krajiny. Pre úplné pochopenie súčasnej situácie v ekonomike krajiny sa budú ďalej zaoberať hlavnými hospodárskymi sektormi pre Uzbekistan (poľnohospodárstvo, cestovný ruch, priemysel, sektor služieb) a makroekonomickými ukazovateľmi (HDP, štruktúra HDP, obrat zahraničného obchodu, nezamestnanosť, HDI).

1.2 Štruktúra HDP Uzbekistanu

HDP Uzbekistanu na rok 2023 podľa UNCTAD dosiahol 80 030 miliónov amerických dolárov, čo je o 5,3 % viac ako v roku 2022.² Uzbekistan za posledných 7 rokov preukázal hospodársky rast, a to aj napriek globálnym krízam, ako je COVID-19.

¹ MIRZIJOJEV Šavkat. *Životopis prezidenta Uzbekistanu*. [elektronický zdroj]. 2024. [cit. 2024-04-20]. Dostupné na <https://president.uz/ru/pages/view/biography?menu_id=10>

² UNCTAD. *Všeobecný profil Uzbekistanu*. [elektronický zdroj]. 2024. [cit. 2024-01-05]. Dostupné na: <<https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/860/index.html>>

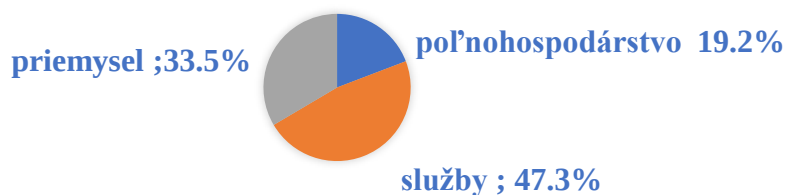

Graf č. 1 zdroj: vlastné spracovanie autora podľa UNCTAD, Latest available data. Dostupné na:
<https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/860/index.html>

Uzbekistan dosiahol výrazný rast HDP po roku 2017 vďaka politickým a ekonomickým reformám, ako napríklad liberalizácia národnej meny suma a čiastočná privatizácia štátnych podnikov.³ Ďalším dôležitým bodom bola diverzifikácia štruktúry HDP a pozitívny trend zvyšovania percenta sektora služieb a priemyslu. Moderné trendy naznačujú, že sektor služieb je najcennejší, uzbecká vláda reflektuje túto skutočnosť a aktívne investuje do sektora služieb, pričom simultánne podporuje aj primárny a sekundárny sektor (Graf č. 2).

³ Uzbecký sum - národná mena Uzbekistanu

ŠTRUKTÚRA HDP PODĽA EKONOMICKÝCH SEKTOROV

Graf č.2 zdroj: vlastné spracovanie autora podľa UNCTAD, Latest available data. Dostupné na: <https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/860/index.html>

1.3 Poľnohospodárstvo

Téma poľnohospodárstva sa v Uzbekistane stáva predmetom a rozsiahlych polemík. Na jednej strane veľký počet slnečných dní – viac ako 320⁴ za rok – robí plodiny pestované v Uzbekistane jedinečnými. Vďaka tomu 27 % exportu tvoria potravinárske výrobky.⁵ Uzbekistan je tiež jedným z lídrov v produkcii bavlny. S ročnou produkciou bavlny okolo 1 milióna ton (4-5 % svetovej produkcie) a exportom 700 000-800 000 ton (10 % svetového exportu) je Uzbekistan v produkcii na 8. mieste na svete. To všetko má však aj negatívnu stránku. Obmedzený prístup k vode. Viac ako polovicu Uzbekistanu tvoria púštne oblasti a Uzbekistan je jednou z dvoch krajín sveta (Lichtenštajnsko je druhá krajína), ktoré nielenže nemajú prístup k moru/oceánu, ale aj hraničia s krajinami, ktoré tiež nemajú prístup k moru/oceánu. Ekologická katastrofa Aralského jazera na konci 20. storočia a začiatkom 21. storočia, v dôsledku ktorej sa región stal ešte oveľa viac suchším a horúcim. Úzka špecializácia na bavlnu počas ZSSR spôsobila, že Uzbekistan je v súčasnosti silne závislý od dovozu obilnín. Domáca produkcia pokrýva len malú časť dopytu. Jedným z problémov poľnohospodárstva je tiež značne zastaraná infraštruktúra a tradičná výroba. Na stretnutí o environmentálnych problémoch Uzbekistanu prezident vystúpil s prezentáciou, v ktorej uviedol, že: 70 % pôdy je stále zavlažovaných zastaranými metódami, 5 – 6 miliárd m³ vody (36% celkovej spotreby vody v poľnohospodárstve) sa bezcieľne míňa.⁶ Celkovo poľnohospodárstvo zostáva dôležitým

⁴World Data. *Klíma v Uzbekistane*. [elektronický zdroj]. 2024. [cit. 2024-03-06]. Dostupné na: <https://www.worlddata.info/asia/uzbekistan/climate.php>

⁵Unctad. *Všeobecný profil Uzbekistanu*. [online]. 2024. [cit. 2024-03-06]. Dostupné na: <https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/860/index.html>

⁶Gazeta Uz. *V poľnohospodárstve v Uzbekistane sa stratí 36 % vody*. [online]. 2023 [cit. 2024-03-05]. Dostupné na: <https://www.gazeta.uz/ru/2023/10/20/water/>

odvetvím, ktoré je výrazne dotované vládou a na investíciami súkromného sektora. Poľnohospodárstvo zamestnáva 44 % pracovnej sily krajiny a pokrýva 4,4 milióna ha. pôdy (10 % z celkovej rozlohy Uzbekistanu).

1.4 Priemysel

Uzbekistan je krajina s rozvinutým priemyslom. Zamestnáva 40 % hlavných výrobných aktív národného hospodárstva a viac ako milión pracujúceho obyvateľstva krajiny. Popredné odvetvia bavlny, strojárstvo, textilný priemysel, plynárenstvo, metalurgia neželezných kovov, elektrotechnika, rádioelektronika, výroba prístrojov, letectvo, rafinácia ropy. Automobilový priemysel, spracovanie v poľnohospodárstve. Hlavný príjem z priemyslu v Uzbekistane pochádza z ťažby. Baníctvo, ropa, zemný plyn, zlato, meď, uhlie, železo, nikel, urán. Jedným z najväčších priemyselných odvetví je spracovanie plynu. Podľa OPECu je Uzbekistan z hľadiska zásob plynu na 16. mieste na svete.⁷ Toto odvetvie však upadá, pretože náklady na výrobu a spracovanie sú vyššie ako dovážaný plyn. Aj napriek bohatým zásobám plynu je pre Uzbekistan lacnejší dovoz tejto komodity. Snáď jedným z najdôležitejších odvetví v Uzbekistane je ťažba zlata. Uzbekistan je podľa Svetovej rady pre zlato na 8. mieste na svete v produkcii zlata. Oficiálne zlaté rezervné aktíva Uzbekistanu k 1. marcu 2024 dosiahli 32,19 miliardy USD a Uzbekistan ich aktívne využíva na vyrovnanie obratu zahraničného obchodu alebo na vyplnenie rozpočtového deficitu krajiny.⁸ Po zlate uránová ruda zaujíma osobitné miesto ako jeden z najdôležitejších strategických zdrojov. Podľa Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu je Uzbekistan na siedmom mieste na svete v zásobách uránu (4 % svetových zásob uránu) a na piatom mieste v jeho produkcii. Republika nemá vlastný jadrový priemysel a všetok nízko obohatený urán, ktorý vyprodukuje, vyváža. Hlavnými odberateľmi uránu sú Čína a Rusko. V dôsledku ozbrojeného prevratu v Nigeri začali prebiehať rokovania o potenciálnych dodávkach uránu z Uzbekistanu do Francúzska.⁹ Vo všeobecnosti sú priemysel a poľnohospodárstvo

⁷ OPEC. *Štatistika ropného a plynárenského priemyslu Uzbekistanu* [online]. 2024 [cit. 2024-03-19]. Dostupné na: <https://asb.opec.org/data/ASB_Data.php>

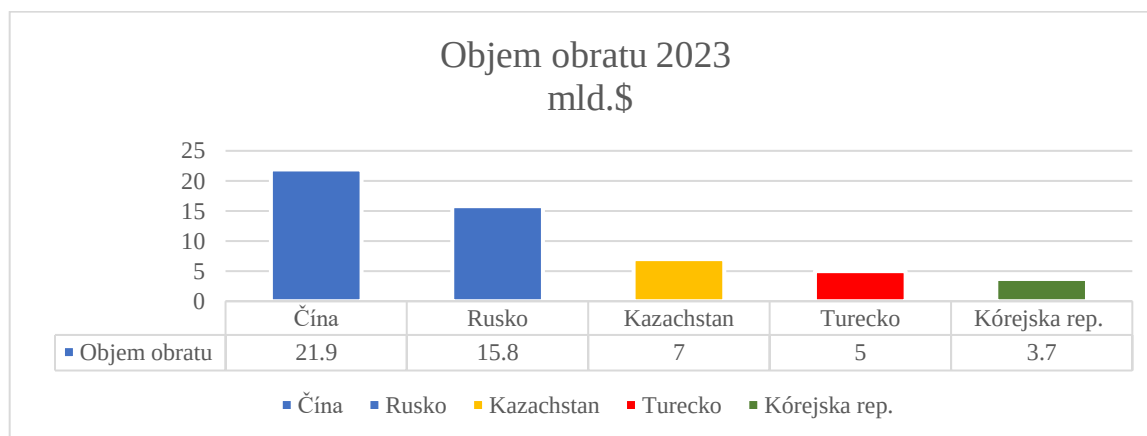
⁸ Centrálna banka Uzbekistanu. *Štatistika zlatých a devízových rezerv*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-19]. Dostupné na: <<https://www.gold.org/goldhub/gold-focus/2021/10/central-bankers-perspective-role-gold-uzbekistan>>

⁹ Orano group. The cooperation between Orano and its partners in Uzbekistan takes on a new dimension. [online]. 2022 [cit. 2024-03-19]. Dostupné na: <<https://www.orano.group/en/news/news-group/2022/november/the-cooperation-between-orano-and-its-partners-in-uzbekistan-takes-on-a-new-dimension>>

Uzbekistanu orientované na export a republika sa stále intenzívnejšie snaží zapájať do medzinárodného obchodu a zvyšovať počet svojich obchodných partnerov.

1.5 Hospodárski partneri Uzbekistanu

V modernej trhovej ekonomike štát aktívne skvalitňuje svoj vstup na svetový trh a hľadá obchodných partnerov, s ktorými nadväzuje obchodné vzťahy (Graf č. 3). V modernej politike Uzbekistanu sa tejto skutočnosti pripisuje veľký význam, pretože krajina potrebuje zahraničné investície.

Graf 3 Zdroj: vlastné spracovanie autora podľa UNCTAD. Dostupné na:
<https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/860/index.html>

1.6 Čína a Rusko ako hlavní partneri Uzbekistanu

Prítomnosť Číny v Uzbekistane sa za posledných 5 rokov výrazne zvýšila. Čína vníma Uzbekistan ako krajinu s obrovským spotrebiteľským trhom, lacnou pracovnou silou, stabilnou politickou situáciou a silnou vládou. Okrem toho sa zaujíma o priaznivé podnikateľské prostredie v Uzbekistane a veľký potenciál pre projekty rozvoja infraštruktúry. V roku 2021 predstavoval podiel Číny na obrate zahraničného obchodu Uzbekistanu 17,7 %.¹⁰ Do roku 2020 dosiahol dlh Uzbekistanu voči Číne 3 miliardy USD, čo je 20 % celkového zahraničného dlhu krajiny. Čínske investície do ekonomiky Uzbekistanu dosiahli do konca roka 2021 9 miliárd dolárov. Podľa čínskych zdrojov však na konci roka 2019 akumulované priame investície Číny v Uzbekistane predstavovali 3,2 miliardy dolárov. Čínske investície v Uzbekistane sú

¹⁰ Štatistický úrad Uzbekistanu. *Obrat zahraničného obchodu Uzbeckej republiky 2021-2022*. [online]. 2022 [cit. 2024-04-20]. Dostupné na: < <https://stat.uz/images/uploads/docs/pressreliztashqisavdo202212ru.pdf> >

diverzifikované a siahajú od ropy a plynu po poľnohospodárstvo a logistiku. Napríklad čínsky konglomerát Jinsheng Group investoval do textilnej továrne v Uzbekistane, ktorá začala svoju činnosť v roku 2017. S ročnou produkciou 22 000 metrických ton bavlnenej priadze sa 95 % produkcie závodu vyváža a polovica sa predáva do Číny. Xin Zhong Yuan Ceramics so sídlom vo Foshane spustila v roku 2017 keramickú výrobnú linku v Uzbekistane v hodnote 150 miliónov dolárov kvôli dostupnosti lacných keramických surovín, nízkym nákladom na energiu a veľkému miestnemu spotrebiteľskému trhu. Rusko je najväčším exportérom kapitálu v regióne Strednej Ázie. Najväčším investorom v Uzbekistane sa tak v roku 2022 stala Ruská federácia s podielom 20,3 %. Len v prvej polovici tohto roka začali strany realizovať 27 spoločných projektov, z ktorých 26 zahŕňalo priame investície z Ruska. V Uzbekistane aktívne pôsobia akreditované zastúpenia viac ako 2 100 podnikov s ruskou účasťou. Celkový objem naakumulovaných ruských investícií v uzbeckej ekonomike sa odhaduje na 10 miliárd dolárov. Zároveň sa celkový objem obchodného obratu medzi Ruskom a Uzbekistanom len v prvom štvrtroku 2023 odhadoval na 1,9 miliardy USD, čo je o 19,5 % viac ako za rovnaké obdobie v roku 2022. Počas tejto doby Rusko vyviezlo tovar v hodnote 1,7 miliardy USD do Uzbekistanu a Uzbekistan do Ruska v hodnote 558,4 milióna USD.¹¹ Na úplné zhodnotenie ekonomiky Uzbekistanu je potrebné pochopiť, čo Uzbekistan vyváža a aké má zásoby prírodných zdrojov. Okrem liberalizácie trhu a jeho privatizácie v Uzbekistane je potrebné brať do úvahy aj mieru otvorenosti ekonomiky a celkový objem obratu zahraničného obchodu, keďže v moderných trhovách ekonomikách odzrkadľuje stupeň kvality vstupu vo svete trhy.

1.7 Obrat zahraničného obchodu Uzbekistanu a jeho štruktúra

Obrat zahraničného obchodu Uzbekistanu V januári až decembri 2023 dosiahol obrat zahraničného obchodu v Uzbekistane 62,6 miliardy USD v porovnaní s rovnakým obdobím roku 2022 sa zvýšil o 12,1 miliardy USD alebo 23,9 %. Pri porovnaní vývozu a dovozu to vychádza, že Uzbekistan má záporné saldo dvojnásobku jeho exportu. Hlavnými vývoznými artiklami sú zásoby palív a nerastných surovín, ktoré sa v Uzbekistane nachádzajú vo veľkom množstve. Z hľadiska zásob zlata - na 4. mieste, urán - na 7. mieste, molybdén - na 8. mieste, z

¹¹ Štatistický úrad Uzbekistanu. *Obrat zahraničného obchodu Uzbeckej republiky*. [online]. 2024 [cit. 2024-04-20]. Dostupné na: <https://stat.uz/img/press-relizlar/tashqi-savdo_21_12_2023_ru.pdf>

hľadiska preukázaných zásob medi - na 10. mieste, zemný plyn - 14. miesto na svete; vo výrobe kadmia - 3. miesto, urán - 6. miesto, zlato a zemný plyn - 8. Miesto vo vývoze bavlneného vlákna - na 5. mieste, urán - na 3. mieste na svete. Objem zahraničných investícií v hospodárstve Uzbekistanu na rok 2020 predstavoval približne 10 miliárd USD. Čína je najväčším investorom v hospodárstve Uzbekistanu, ale v roku 2018 objem týchto investícií dosahuje približne 8 miliárd dolárov, v roku 2023 sa Čína umiestnila na prvom mieste z hľadiska investícií do ekonomiky Uzbekistanu. Počas prvého Taškentského medzinárodného investičného fóra v roku 2022 prezident Uzbekistanu Shavkat Mirziyoyev oznámil plány na zvýšenie HDP krajiny na 100 miliárd USD a ročný export na 30 miliárd USD v nasledujúcich 5 rokoch.¹² Medzinárodná poisťovňa COFACE ktorá sa špecializuje na poistenie investičných rizík a identifikovala nasledujúce silné a slabé stránky uzbeckej ekonomiky.

Silné stránky	Slabé stránky
Bohaté prírodné zdroje (plyn, zlato, meď, hydroelektrický potenciál)	Nízke finančné sprostredkovanie, vysoká dolarizácia
Ekonomické reformy, verejné investície a medzinárodná finančná podpora na podporu priamych zahraničných investícií	Vysoká nezamestnanosť, nízka životná úroveň, veľké vidiecke obyvateľstvo a tieňová ekonomika
Nízky verejný dlh a značné devízové rezervy	Málo konkurencieschopné trhy a nízky podiel súkromného sektora v ekonomike
Stabilne rastúca ekonomika	Závislosť od komodít, poveternostných podmienok pre poľnohospodárstvo a krajanské remitencie
Aktívne kroky na globalizáciu ekonomiky a rozvoj medzinárodných ekonomických vzťahov	Závislosť na Rusku a Číne

Zdroj: vlastné spracovanie autora podľa COFACE Dostupné na <https://www.coface.com/news-economy-and-insights/business-risk-dashboard/country-risk-files/uzbekistan>

¹² Taškentské medzinárodné investičné fórum 2022. [online]. 2022. [cit. 2024-02-17]. Dostupné na: <https://iift2022.mift.uz/?lang=ru>

2 Cieľ práce metodika práce a metódy skúmania

Cieľom bakalárskej práce je posúdiť mieru dôležitosti ľudského kapitálu v ekonomike Uzbekistanu a jeho vývoj v rokoch 2017 až 2024. Objekty štúdie bude tak samotný ľudský kapitál v Uzbeckej republike, ako aj vonkajšie ekonomické faktory. Dôležitou súčasťou diplomovej práce bude prieskum faktorov rozvoja ľudského kapitálu a jeho vplyv na ekonomiku v Uzbekistane. V súlade s cieľom sú v práci riešené nasledovné úlohy: preskúmať teoretické aspekty ľudského kapitálu; vykonať porovnávaciu analýzu ľudského potenciálu v rozvinutých a rozvojových krajinách s cieľom porovnať s hospodárskym vývojom v Uzbekistane V práci bude vykonaná analýza 8-ročného rozvojového programu novej vlády a vyvodte závery o úlohe ľudského kapitálu, ktorú zohral v rozvoji ekonomiky krajiny. Stanovené ciele a zámery určili štruktúru práce tvorí úvod, záver a tri hlavné časti. Teoretická časť práce odhaľuje podstatu a úlohu ľudského kapitálu v ekonomickom rozvoji, obsahuje zhrnutie štrukturálnych prvkov ľudského kapitálu, ako aj štúdium metodologických prístupov k jeho posudzovaniu. Druhá kapitola obsahuje komparatívnu analýzu dynamiky faktorov ľudského kapitálu v Uzbekistane za posledných 10 rokov. Tretia kapitola práce obsahuje analýzu faktorov určujúcich úroveň rozvoja ľudského kapitálu v Uzbeckej republike a jeho vplyv na ekonomiku ako celok, ako aj jednotlivé praktické odporúčania a postrehy podporené štatistikami a svetovými skúsenosťami. Pri písaní práce boli použité tieto všeobecné vedecké výskumné metódy: analýza a syntéza, zoskupovanie a porovnávanie.

3 Ľudský kapitál v Uzbekistane

Na základe definovania základných ekonomických ukazovateľov krajiny možno prejsť k podrobnú analýzu ľudského kapitálu v Uzbekistane, jeho štruktúru, vývoj, trendy, slabé a silné stránky. Ľudský kapitál sa vzťahuje na vedomosti, zručnosti, schopnosti a iné nehmotné aktíva jednotlivcov, ktoré prispievajú k ich produktivite a ekonomickému potenciálu. V kontexte Uzbekistanu je rozvoj ľudského kapitálu kľúčovým aspektom úsilia krajiny o modernizáciu ekonomiky, zvýšenie konkurencieschopnosti a zlepšenie blahobytu jej obyvateľstva. Analýza súčasnej situácie ľudského kapitálu bude rozdelená do nasledujúcich oblastí: vzdelávanie, zdravotníctvo, trh práce a kvalita života.

3.1 Vzdelávanie

Sovietsky vzdelávací systém sa stal základom systému vzdelávania aj v modernom a nezávislom Uzbekistane. Vzdelávací sektor pozostáva zo štátnych a neštátnych vzdelávacích inštitúcií. Dvanásťročná školská dochádzka je povinná zo zákona. Miera gramotnosti je 96,9 %.¹³ V Uzbekistane v súčasnosti pôsobí 10 750 škôl a 180 univerzít¹⁴. Počet rýchlo rastie v dôsledku vládnych reforiem v rezorte školstva. Za posledných 5 rokov bolo otvorených takmer 1000 škôl. Počet rýchlo rastie v dôsledku vládnych reforiem v rezorte školstva¹⁵. Takže za posledných 5 rokov bolo otvorených takmer 1000 škôl. V Uzbekistane bol v roku 2023 počet uchádzačov 193 000 študentov, čo je 30 % všetkých absolventov škôl, čo je pomerne nízke číslo. Za zmienku tiež stojí, že na vysokoškolské vzdelanie nastúpilo viac chlapcov (53 %) ako dievčat (47 %).¹⁶ V Uzbekistane existujú unikátne náboženské vysoké školy *Madrasy*, ktoré študujú sunnitský islam. Uzbekistan je sekulárny štát a nemá zákonom stanovené oficiálne náboženstvo, napriek tomu sa 95 % obyvateľov sa považuje za prívržencov sunnitského islamu, 3 % sú pravoslávni kresťania a 2 % sú ateisti a predstavitelia iných vierovyznaní.¹⁷ Uzbekistan je

¹³ UNESCO. *Štatistika miery gramotnosti a vzdelania v Uzbekistane*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-19]. Dostupné na: <https://unesdoc.unesco.org/search/e0b27449-58f4-4e26-a091-ec98c164a836>

¹⁴ Portál otvorených údajov Uzbeckej republiky. *Štatistika vzdelávacích inštitúcií Uzbekistanu*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-22]. Dostupné na: <<https://data.egov.uz/rus/data/6110c574db32b99538e08180>>

¹⁵ Národná databáza právnych predpisov Uzbekistanu. *Dekrét prezidenta Uzbekistanu o národnej rozvojovej stratégii na obdobie 2023-2030* [online]. 2023. [cit. 2024-02-17]. Dostupné na: <https://lex.uz/ru/docs/6600404>

¹⁶ Portál otvorených údajov Uzbeckej republiky. *Rodová štatistika prijatia na vysoké školy*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-23]. Dostupné na: <https://data.egov.uz/rus/spheres/607fea9a7b6428eee08802b2>>

¹⁷ Veľvyslanectvo USA v Uzbekistane. *Svetová správa o náboženskej slobode 2019*. [online]. 2023 [cit. 2024-03-05]. Dostupné na: <https://www.uscifr.gov/sites/default/files/Uzbekistan_Russian.pdf>

pomerne mnohonárodnostný národ. Uzbeci tvoria 75.5% obyvateľov Uzbekistanu, 5.7% % slovanské národy, 13 % stredoázijské národy a 5,8 % ostatné.¹⁸ V dôsledku toho a sovietskej minulosti je stredoškolské aj vysokoškolské vzdelávanie vo väčšine regiónov dostupné v ruštine, uzbeckom a karakalpakskom jazyku.

3.2 Zdravotná starostlivosť

Podľa WHO asi 30 %¹⁹ svetovej populácie nemá prístup k základným zdravotníckym službám. Takmer dve miliardy ľudí čelia vysokým nákladom na zdravotnú starostlivosť, čo výrazne znižuje úspory ľudí, ako aj ich investičné príležitosti. To vedie k ohrozeniu udržateľnosti národných systémov zdravotníctva a hlavne k zníženiu zdravotného potenciálu jednotlivých skupín obyvateľstva i celej spoločnosti. Uzbekistan nie je výnimkou; sovietska minulosť zanechala pomerne rozsiahly systém nemocníc a lekárskeho miest, ako aj univerzít, ktoré pravidelne zaplňajú rady zdravotníckych pracovníkov. Úroveň modernizácie bola veľmi nízka. Vybavenie bolo zastarané a platy zdravotníckych pracovníkov odpudzovali mnohých špecialistov a povzbudzovali ich, a neadekvátne platové ohodnotenie sa stalo stimulom emigrácie pri hľadaní lepšieho príjmu. V roku 2015 UNICEF²⁰ vydal odporúčania pre Uzbekistan, v ktorých uvádza vysokú úmrtnosť detí a matiek, vysokú prevalenciu infekcie HIV a vysokú úroveň kontaminácie dostupnej pitnej vody. Reformy, ktoré prišli v roku 2017, výrazne ovplyvnili zdravotníctvo. V roku 2023 sa počet nemocníc zvýšil o 187 alebo 16 % v porovnaní s rokom 2017, celkovo na 1 322 jednotiek. Ak v roku 2017 bolo 85,4 tisíce lekárov všetkých odborností a 348,2 tisíce stredného zdravotníckeho personálu, tak v rokoch 2017-2022 sa ich počet zvýšil o 15 % a 9 %. Úmrtnosť medzi deťmi do päť rokov klesla o 26 %, z 15,4 úmrtí na 100 000 živonarodených detí na 11,4.²¹ V roku 2017 bola priemerná dĺžka života v Uzbekistane

¹⁸ WorldAtlas. *Ethnic Groups In Uzbekistan*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-05]. Dostupné na <<https://www.worldatlas.com/articles/ethnic-groups-in-uzbekistan.html>>

¹⁹ Gazeta Uz. *V poľnohospodárstve v Uzbekistane sa stratí 36 % vody*. [online]. 2023 [cit. 2024-03-05]. Dostupné na: <<https://www.gazeta.uz/ru/2023/10/20/water/>>

²⁰ Unicef. *Zdravotná starostlivosť najlepší štart do života pre každé dieťa*. [online]. 2015 [cit. 2024-03-28]. Dostupné na: <<https://www.unicef.org/uzbekistan/%D0%B7%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%BE%D1%85%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5>>

²¹ SDGs. *Štatistika zdravia a úmrtnosti v Uzbekistane*. [online]. 2023 [cit. 2024-03-23]. Dostupné na: <<https://nsdg.stat.uz/goal/6>>

72 rokov a v roku 2022 to bolo 74 rokov²². Z toho priemerná dĺžka života žien je 77 rokov a mužov - 72 rokov. Napriek pokroku zostáva zdravotná starostlivosť a zdravie ľudí ako celku slabým článkom ľudského kapitálu Uzbekistanu. Polovica obyvateľstva žije vo vidieckych oblastiach a nemá ľahký prístup k zdravotníckym službám. Koncentrácia kapitálu vo veľkých mestách Uzbekistanu, ako sú Taškent a Samarkand, tiež značne obmedzuje súkromné investície v iných regiónoch. Napríklad v regióne Samarkand je v súčasnosti asi 300 zdravotníckych zariadení a v regióne Jizagh, ktorý je počtom obyvateľov len o niečo nižší ako Samarkand, je len 150 zdravotníckych zariadení. V správe WHO za rok 2023²³ pre financovanie zdravotníckeho systému a Európske centrum pre primárnu zdravotnú starostlivosť WHO zaznamenávajú úspech administratívnych reforiem v Uzbekistane, ktoré stimulujú rozvoj zdravotnej starostlivosti, ale množstvo nadvládajúcej modernizácie celého systému zaberať veľa času.

3.3 Trh práce a kvalita života

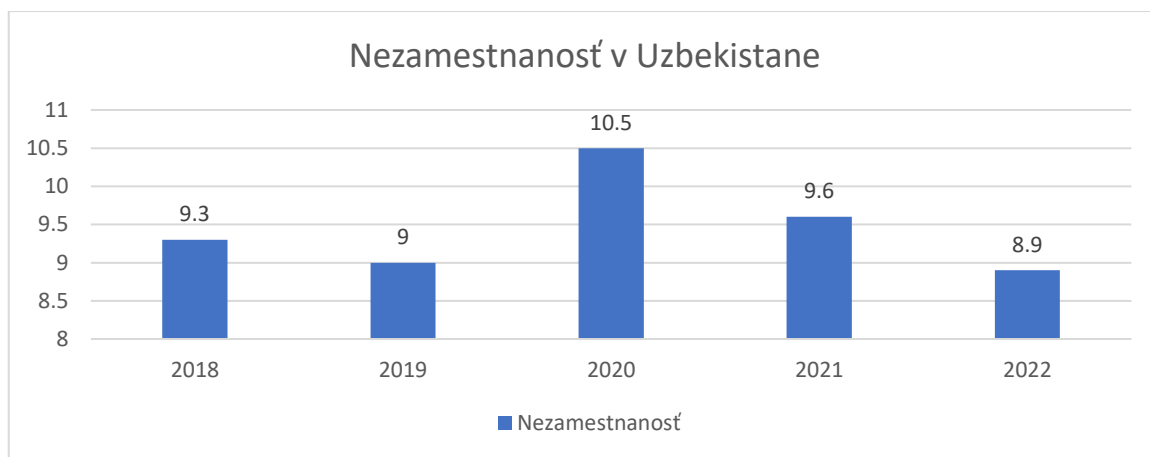
Počet obyvateľov Uzbekistanu na začiatku roku 2024 dosiahol 36,8 milióna.²⁴ Tempo rastu populácie sa v rokoch 2020 – 2023 zrýchlilo na 2,1 %, v absolútnom vyjadrení o približne 700 – 800 tisíc ľudí ročne. Pre porovnanie: v rokoch 2010 – 2019 bolo priemerné tempo rastu 1,7 %, teda 500 – 600 tisíc ľudí, značná časť populácie (57 %) patrí do skupiny v produktívnom veku. Tieto ukazovatele hovoria o veľkom ľudskom potenciáli, najmä ak zoberieme do úvahy fakt, že väčšina krajín, vysoko rozvinutými, ako aj s rozvojovými ekonomikami, má tendenciu znižovať pôrodnosť. Od získania nezávislosti Uzbekistanu v roku 1991 však existuje množstvo nevyriešených problémov. V prvom rade je to vysoká nezamestnanosť v krajine. Oficiálne je priemerná miera nezamestnanosti za posledných 8 rokov 9 % (Graf č. 4), ale toto číslo nezahŕňa sezónnych pracovníkov vo vidieckych oblastiach a skutočnosť, že 44 % celkovej pracovnej sily v krajine je zapojených do poľnohospodárstva. Oficiálne je priemerná miera nezamestnanosti

²² Portál otvorených údajov Uzbeckej republiky. *Štatistika rozpočtu pre zdravotnícke zariadenia*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-23]. Dostupné na: <<https://data.egov.uz/eng/data/6108c5512a2e256d868e87bb>>

²³ Svetová zdravotnícka organizácia. Správa WHO o pokroku Uzbekistanu v reforme systému zdravotnej starostlivosti. [online]. 2023 [cit. 2024-03-28]. Dostupné na: <<https://www.who.int/europe/ru/news/item/21-09-2023-uzbekistan-s-progress-in-reforming-its-health-system-continues--new-who-report-shows>>

²⁴ World Bank group. *Prehľad štatistik ľudského kapitálu*. [online]. 2024. . [cit. 2020-01-05]. Dostupné na: <<https://data.worldbank.org/country/uzbekistan?view=chart>>

za posledných 8 rokov 9 %, ale daný údaj nezahŕňa nezahŕňa sezónnych pracovníkov vo vidieckych oblastiach a poľnohospodárstvo zamestnáva 44 % celkovej pracovnej sily v krajine. Ďalším významným problémom je počet neformálne zamestnaných pracovníkov (Graf č. 5). Faktom je, že zákonník práce Uzbekistanu ukladá prísnu kontrolu zo strany štátu, rovnako je potrebné reflektovať skutočnosť, že poľnohospodárstvo je vykonávané najmä tradičnými metódami „Dehkans“, čo vedie k nízkej produktivite.²⁵ Výrazná diskriminácia je aj na trhu práce (Graf č. 6). Ženská časť populácie má značné problémy pri hľadaní práce, najmä na administratívnych pozíciách. Dôkazom toho je vážny rodový rozdiel v úrovni miezd. Komisia OSN pre SDGs, ktorá vypracovala štúdiu v ktorej poznamenovali, že vláda prijíma aktívne opatrenia na vyrovnanie situácie, najmä pokiaľ ide o neformálnych pracovníkov a rodovú rovnosť.²⁶ Prezidentské dekréty z roku 2018 zmiernili pracovné právo, čo umožnilo zlepšiť štatistiku prijímania pracovníkov.²⁷ V boji proti diskriminácii vznikli komisie, ktoré kontrolovali každý zákon, či sa v ňom rodová nerovnosť nenachádza. Vládne agentúry, školy a univerzity organizujú vzdelávacie stretnutia o rodovej rovnosti a podobne.

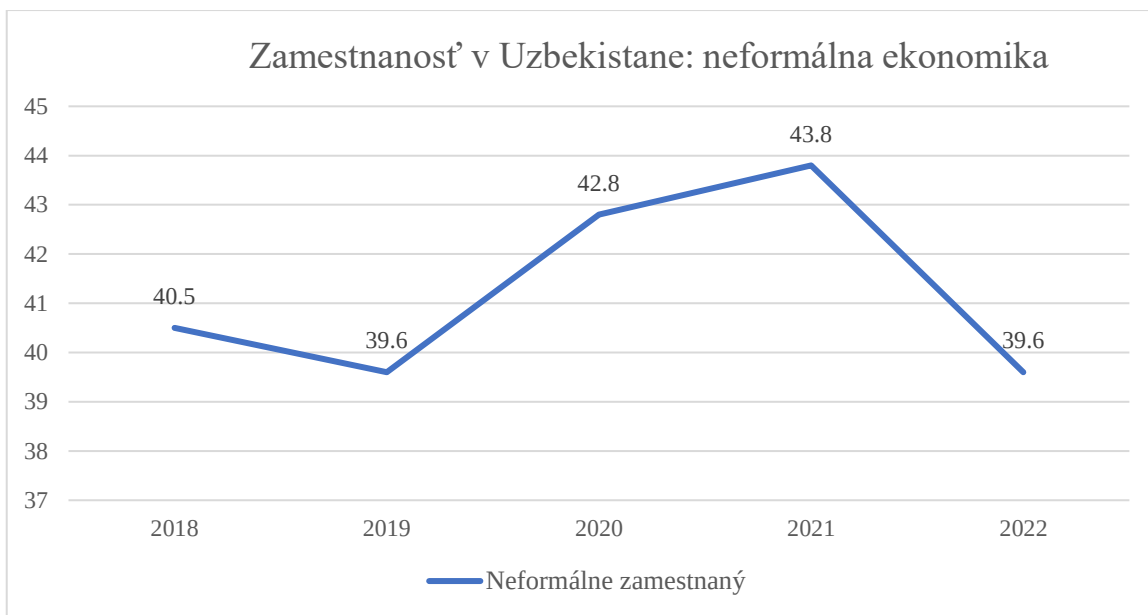

Graf č. 4 Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z SDGs. Dostupné na: <https://nsdg.stat.uz/en/goal/11>

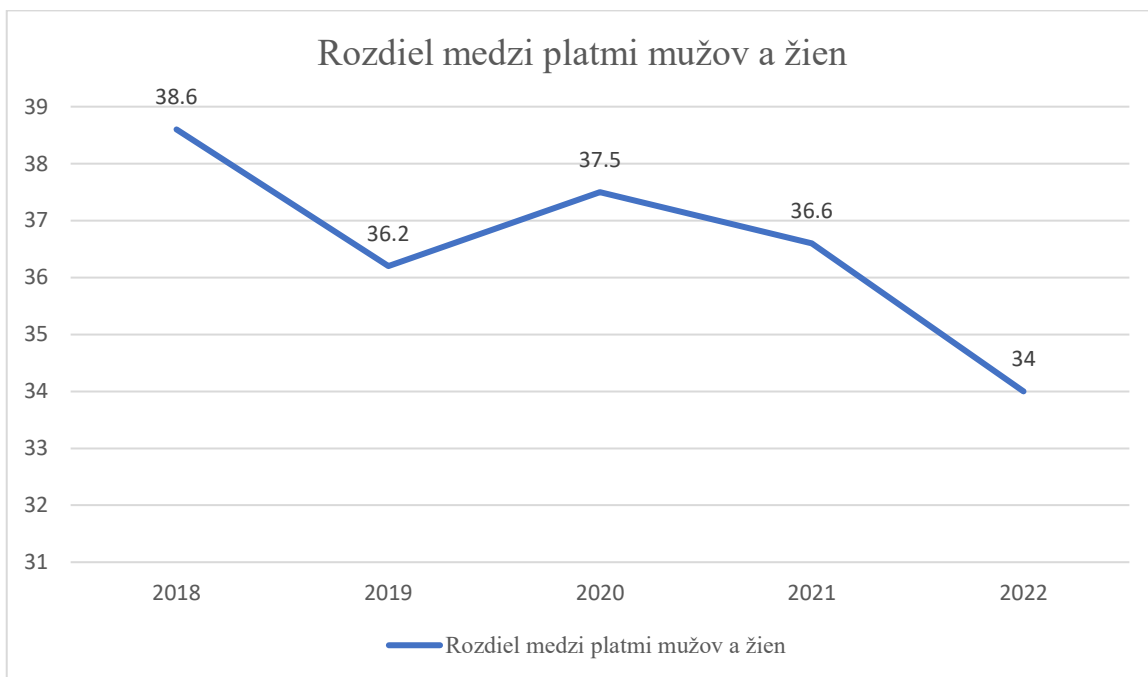
²⁵ V Uzbekistane sa termín „dehkan farmy“ v súčasnosti používa pre malé súkromné farmy obyvateľstva, ktoré vykonávajú svoju činnosť najmä tradičnými, zastaranými metódami.

²⁶ SDGs. *Správa o pokroku pri plnení cieľov SDG na rok 2023*. [online]. 2023. [cit. 2024-02-17]. Dostupné na: <https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2023/VNR%202023%20Uzbekistan%20Report.pdf>

²⁷ Národná databáza právnych predpisov Uzbekistanu. *Dekrét prezidenta Uzbekistanu o národnej rozvojovej stratégii na obdobie 2023-2030*. [online]. 2023. [cit. 2024-02-17]. Dostupné na: <https://lex.uz/ru/docs/6600404>

Graf č 5 Zdroj: vlastné spracovanie autora podľa SDGs. Dostupné na: <https://nsdg.stat.uz/en/goal/11>

Graf č 6 Zdroj: vlastné spracovanie autora podľa SDGs. Dostupné na: <https://nsdg.stat.uz/en/goal/11>

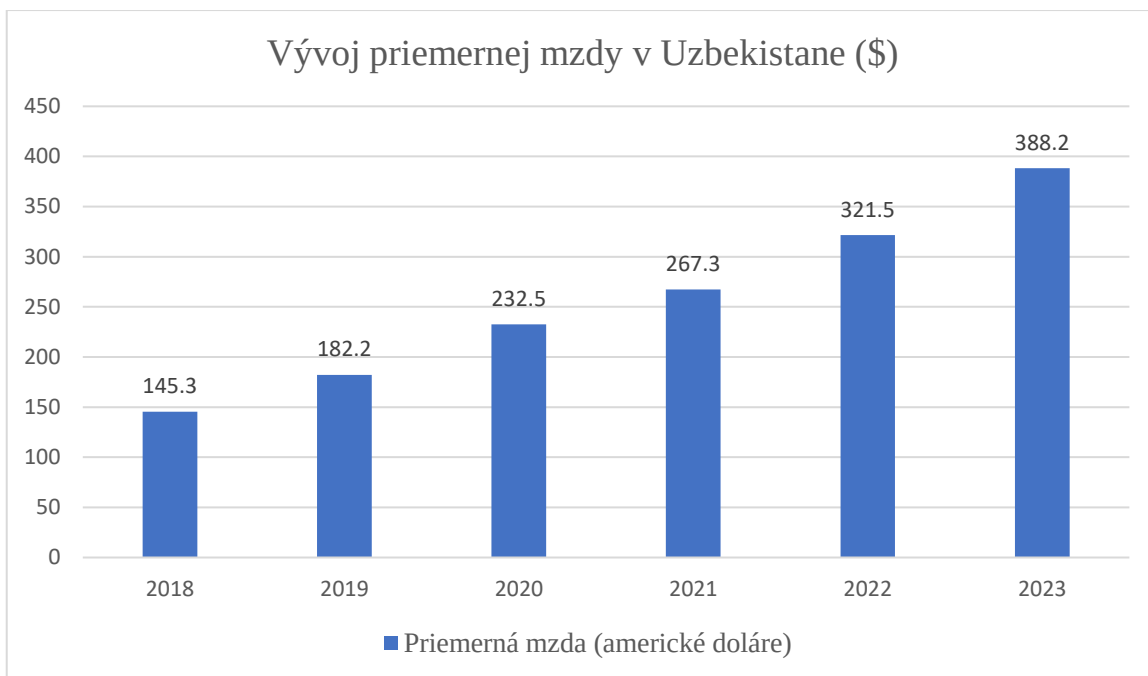
Vo všeobecnosti sa blahobyt obyvateľov Uzbekistanu hodnotí pozitívne. Napríklad index šťastia podľa World Happiness Report zaradil Uzbekistan na 47 miesto na svete.²⁸ Podľa prieskumu The Diplomatic Insight²⁹ v roku 2022 zaznamenalo 86 % respondentov z Uzbekistanu zlepšenie svojej životnej úrovne 80 % opýtaných občanov Uzbekistanu bolo spokojných so súčasnou finančnou situáciou. 44 % obyvateľov Uzbekistanu verí, že sa im žije dobre v pomere k ich súčnému príjmu, Uzbeki ohodnotili svoj blahobyt v nasledujúcich piatich rokoch na 8,7 (maximálne 10) bodov. Najmä pokiaľ ide o očakávania budúceho blahobytu, Uzbekistan vykázal maximálny výsledok v regióne, pričom priemerné skóre v regióne bolo 7,4.“ Index blahobytu bol u nás na konci roka 2022 šesť bodov z desiatich. Priemer za euroázijský región sa odhaduje na 5,7 bodu. Úroveň nominálnych miezd je v súčasnosti 388,2 USD, táto hodnota sa za posledných 5 rokov takmer zdvojnásobila (Graf č. 7). Uzbekistan má rovnú daň z príjmu 12 % a DPH 20 %. Existuje tiež veľké množstvo tovarov, ako napríklad tovary základnej potreby, ktoré majú zníženú sadzbu DPH od 15 % do 3 %. Vo všeobecnosti platy v Uzbekistane pomerne rýchlo reagujú na ekonomický rast a z neho vyplývajúcu infláciu. Rovnaký problém však pretrváva aj v menej rozvinutých regiónoch. V hlavnom meste sa priemerný plat odhaduje na 631 amerických dolárov, zatiaľ čo v regióne Syrdarya v Uzbekistane je to len 290³⁰. Takéto rozdiely v platoch a cenách naprieč regiónmi spôsobujú obrovské migračné toky do veľkých miest krajiny. V hlavnom meste Taškent sa tak počet obyvateľov za 8 rokov zvýšil o 1 milión ľudí, čo zaťažuje sociálne služby a znižuje dostupnosť bývania. Uzbecká vláda aktívne investuje do výstavby obytných budov.³¹ V roku 2023 bolo po celej krajine postavených 85 000 bytových jednotiek.

²⁸ World happiness report. *Úroveň šťastia v Uzbekistane*. [online]. 2024 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <<https://worldhappiness.report/ed/2024/>>

²⁹ The Diplomatic Insight. *Prieskum obyvateľov Uzbekistanu*. [online]. 2022 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <https://thediplomaticinsight.com/gallup-world-poll-2022-results-of-surveys-of-uzbekistan-residents/>

³⁰ Štatistický úrad Uzbekistanu. *Štatistiky miezd v Uzbekistane*. [online]. 2024 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <<https://stat.uz/ru/ofitsialnaya-statistika/labor-market>>

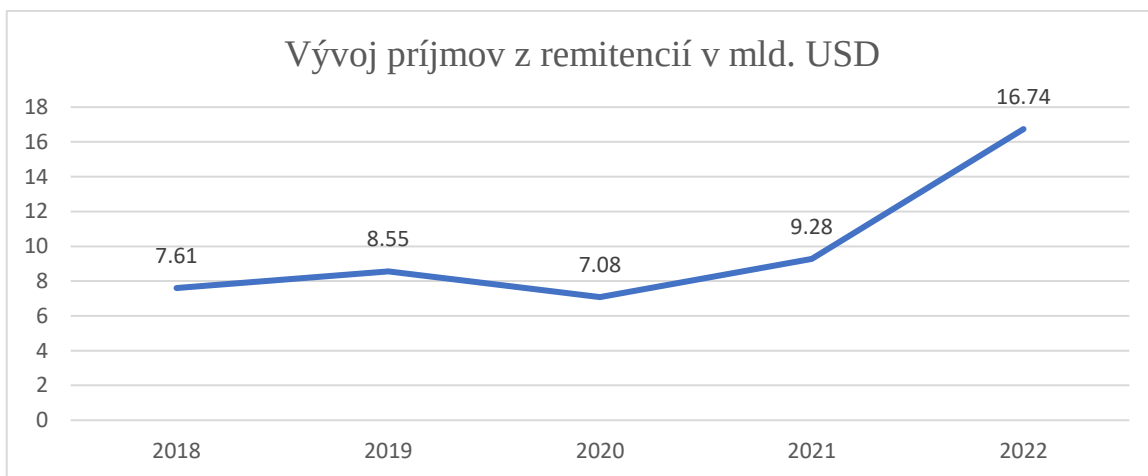
³¹ World Bank Group. *Prehľad verejných výdavkov v Uzbekistane*. [online]. 2022 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <<https://documents1.worldbank.org/curated/en/099143503032336097/pdf/P17314006f90d90630997e0a6bf69ede625.pdf>>

Graf č. 7 Zdroj: vlastné spracovanie autora podľa SDGs. Dostupné na:
<https://stat.uz/en/official-statistics/labor-market>

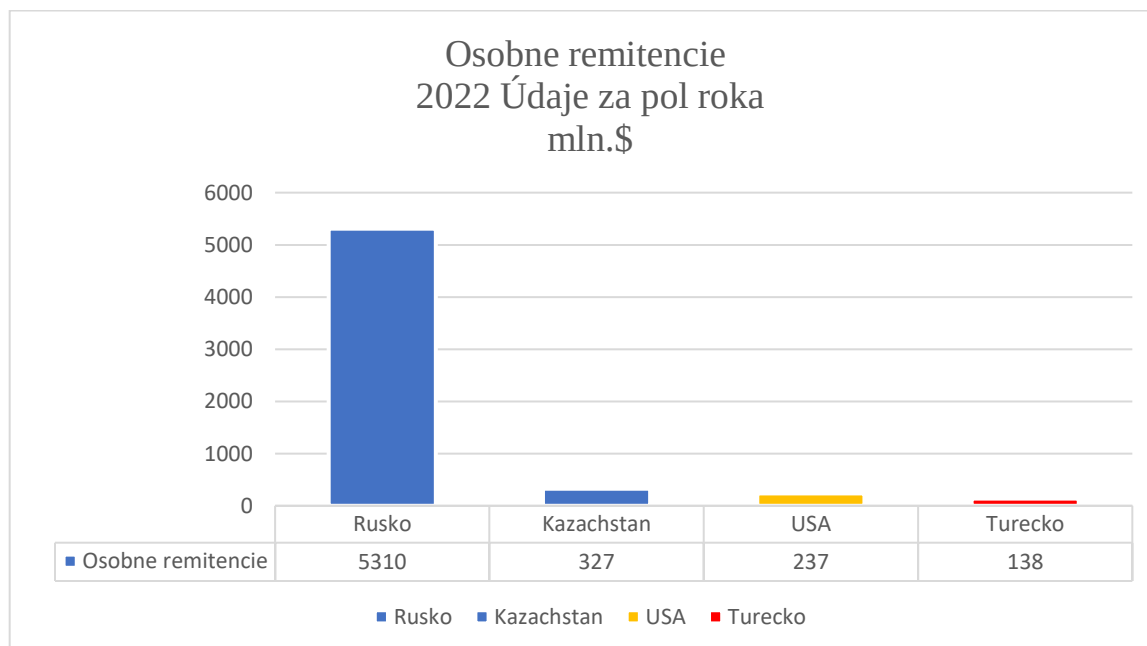
3.4 Úloha remitencií v uzbeckej ekonomike

Remitencie sú jedným z najväčších zdrojov prílevu cudzej meny pre Uzbekistan spolu s vývozom komodít, ako je bavlna, zlato a zemný plyn. Zohrávajú kľúčovú úlohu pri podpore spotreby domácností a znižovaní chudoby. (Graf č 8).

Graf č 8 zdroj : vlastné spracovanie autora podľa World bank. Dostupné na:
<https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.CD.DT?locations=UZ>

Množstvo remitencií môže kolísať v závislosti od ekonomických podmienok v hostiteľských krajinách, výmenných kurzov a migračných politik. V priebehu rokov dochádzalo k výkyvom v prílevoch remitencií v dôsledku rôznych faktorov, ako je hospodársky pokles v hostiteľských krajinách alebo zmeny v migračných politikách. Výsledky však nie sú také jednoznačné. Napríklad sankcie uvalené na Rusko, ktoré je zase hlavnou krajinou, z ktorej Uzbekistan prijíma remitencie, mali znížiť počet prijatých remitencií. Vykázali však výrazný rast, keďže Rusko obmedzilo nákup a predaj meny na svojom území, držitelia ruských bankových kariet obchádzali sankcie posielaním peňazí do Uzbekistanu na ďalšie ich vyberanie v bankomatoch. Geopolitické otrasy viedli aj k prílevu migrantov do Uzbekistanu a výraznému zvýšeniu objemu remitencií vstupujúcich do ekonomiky krajiny v roku 2022, čo prispelo k rastu domáceho dopytu a ekonomiky ako celku. Osobne remitencie sú preto neoddeliteľnou súčasťou hospodárstva Uzbekistanu a de facto najdôležitejším príspevkom do ekonomiky výlučne prostredníctvom ľudského kapitálu. Štát si uvedomuje dôležitosť osobných remitencií a pravidelne podporuje takúto politiku, no v poslednom čase sa štátny rozpočet zameriava na stimuláciu vnútorných faktorov ekonomického rastu, ako domáci výrobcovia, ľudský kapitál a infraštruktúra.

Graf č 9 Zdroj: vlastné spracovanie autora podľa Centrálnej banky Uzbekistanu. Dostupné na: https://cbu.uz/upload/medialibrary/559/ser4284xk2i63phuw5jh8mo0j4z9zb2/ru_BOP_-IIP_2Q2022.pdf.

3.5 Vládne výdavky na udržanie ľudského kapitálu

Vo všetkých sférach života v Uzbekistane zohráva štát zásadnú úlohu. Štátny rozpočet a fiškálna politika sú najdôležitejšie faktory, ktoré okrem iného rozhodujú o rozvoji ľudského kapitálu. Svetová banka vo svojej výročnej štúdii „Prehľad vládnych výdavkov“ poukázala na mnohé aspekty súvisiace so zmenami a reformami, ktoré vykonala vláda Uzbekistanu. Uzbekistan s osobitným dôrazom na školstvo, zdravotníctvo, sociálnu ochranu obyvateľstva a vodné hospodárstvo v poľnohospodárstve. Reformy fiškálnej politiky a transparentnosti, ktoré sa nedávno zaviedli v Uzbekistane, zlepšili hospodárenie a pomohli preorientovať vládne výdavky na nové priority vyplývajúce z veľkej transformácie Uzbekistanu. Zlepšenie fiškálnej politiky a riadenia verejných financií zohralo dôležitú úlohu pri vytváraní stabilného makroekonomického prostredia pre pokračovanie reforiem. V posledných rokoch sa reformy verejných financií zamerali na posilnenie celkovej fiškálnej kontroly, riadenia a dohľadu. Po niekoľkých rokoch reforiem fiškálnej politiky v rokoch 2017-2021 je načas a veľmi potrebný posun v zameraní na poskytovanie lepších verejných služieb väčšiemu počtu občanov. Existujú významné príležitosti na zlepšenie kvality verejných služieb zlepšením efektívnosti, finančnej udržateľnosti a efektívnosti verejných výdavkov na úrovni sektorov poskytovania služieb. Ťažisko vládnych reforiem sa teraz presúva smerom k zvyšovaniu efektívnosti vládnych výdavkov a kvality služieb na sektorovej úrovni. V posledných rokoch sa úroveň vládnych platieb výrazne zvýšila. Uzbekistan má každoročne rozpočtový deficit 4 – 6 % HDP³². Reformy, ktoré uskutočňuje vláda Uzbekistanu, sú veľmi rozsiahle a ovplyvňujú takmer všetky oblasti Uzbekistanu. Napriek reformám ľudský kapitál v Uzbekistane čelí značným problémom, čo obmedzuje jeho potenciál a rast ekonomiky ako celku.

³² World Bank Group. Prehľad verejných výdavkov v Uzbekistane. [online]. 2022 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <<https://documents1.worldbank.org/curated/en/099143503032336097/pdf/P17314006f90d90630997e0a6bf69ede625.pdf>>

4 Problematické oblasti v rozvoji ľudského kapitálu

Uzbekistan, podobne ako mnohé krajiny, čelí rôznym problémom súvisiacim s ľudským kapitálom. Hoci reformy z roku 2017 riešili rozvoj ľudského kapitálu, hlavným cieľom bola liberalizácia ekonomiky a diverzifikácia ekonomiky s cieľom prilákať zahraničné investície. V dôsledku toho v mnohých aspektoch ľudského kapitálu stále existujú značné prekážky jeho rozvoja čo následne nedostatočne prispieva k rastu ekonomiky Uzbekistanu.

4.1 Vzdelávací systém:

Na základe správy Svetovej banky a Inštitútu prognózovania a makroekonomického výskumu Uzbekistanu bolo identifikovaných niekoľko kľúčových problémov vo vzdelávaní v Uzbekistane.³³ Najvýraznejším problémom nie je úplné a nerovnomerné pokrytie vzdelávania. Len málo regiónov ako Taškent, Samarkand a Navoi sa môže pochváliť dobrými štatistikami škôl a inštitútov. Zvyšné regióny a vidiecke oblasti, kde žije polovica obyvateľov Uzbekistanu, majú obmedzený prístup ku kvalitnému vzdelávaniu. Nasledujúce nedostatky sa týkajú samotného vzdelávacieho systému. Vzdelávací systém je veľmi zastaraný a má silný nesúlad s potrebami trhu práce. Jedným z dôvodov je neúčast' Uzbekistanu na medzinárodných programoch hodnotenia kvality vzdelávania, čo tiež vedie k nízkej konkurencii a nedostatku motivácie zlepšovať kvalitu vzdelávacích programov. Ďalším podstatným nedostatkom je nedostatočná úroveň vedeckého potenciálu učiteľov pôsobiacich na školách a univerzitách. V Uzbekistane je v štruktúre pedagogického zboru podiel vysokokvalifikovaného personálu (kandidátov a doktorov vied) len 44 %, zvyšných 56 % tvoria učitelia, ktorí nemajú vysokoškolské vzdelanie.³⁴ Trendom posledných rokov je starnutie vedeckého a pedagogického personálu. Potenciálni mladí učitelia buď odchádzajú pracovať do zahraničia, alebo sa stávajú súkromnými učiteľmi kvôli nízkym platom vo vládnych inštitúciách. Učitelia v

³³ Inštitút prognózovania a makroekonomického výskumu Uzbekistanu. *Makroekonomické štúdie problému vzdelávania*. [online]. 2022 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <<https://imrs.uz/publications/articles-and-abstracts/davomat>>

³⁴ Národná tlačová agentúra Uzbekistanu. *Požadovanú úroveň nespĺňa 56 percent učiteľov*. [online]. 2022 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <<https://imrs.uz/publications/articles-and-abstracts/davomat>>
<https://uza.uz/uz/posts/achinarli-statistika-respublikamizning-56-foiz-oqituvchilari-salohiyati-talab-darazhasida-emas_369026>

pred dôchodkovom a dôchodkovom veku tvoria 31,3 % z celkového počtu vysokokvalifikovaných odborníkov.

4.2 Zdravotná starostlivosť

Správa WHO z roku 2023 o transformácii systému zdravotnej starostlivosti v Uzbekistane v priebehu dvoch rokov uvádza pozitívny a negatívny aspekt.³⁵ Za najvýznamnejšie pozitíva boli stanovené transparentnosť štatistík, akceptovanie pomoci zahraničných špecialistov a oslabenie príliš prísnej vládnej kontroly, čím sa zvýšil počet súkromných zdravotníckych zariadení a investícií. Nedostatkov je však oveľa vyšší a niektoré z nich predstavujú vážnu hrozbu pre hospodárstvo Uzbekistanu a blahobyt jeho občanov. Najdôležitejším problémom, ktorý je priamou hrozbou pre zdravie obyvateľov Uzbekistanu je silné znečistenie ovzdušia, týmto problémom trpí najmä oblasť hlavného mesta Taškent. Za posledných 5 rokov sa Taškent opakovane dostal medzi desať miest na svete s najviac znečisteným vzduchom. Celý mesiac január 2024 bol podľa indexu znečistenia označený ako „zdraviu škodlivý“.³⁶ Koncentrácia PM 2,5 prekročila odporúčania (WHO) pre kvalitu ovzdušia 39,3-krát. Údaje Svetovej banky ukazujú, že znečistenie ovzdušia PM 2,5 spôsobilo v Uzbekistane 93 úmrtí na 100 000 ľudí.³⁷ Ide o najvyššie číslo v Strednej Ázii. Pre porovnanie: v Kirgizsku vedie znečistenie k 61 úmrtiam na 100 tisíc, v Kazachstane – 63, v Turkménsku – 70, Tadžikistane – 78. Environmentálne problémy v Uzbekistane zhoršujú zdravotný stav obyvateľstva, v dôsledku čoho ľudia častejšie ochorejú a výrazne zaťažujú systém zdravotníctva, ktorý v posledných rokoch pociťuje výrazný nedostatok kvalifikovaného personálu. Najčastejším dôvodom je emigrácia vzdelanej pracovnej sily.

4.3 Nízka produktivita práce

Napriek vysokému počtu mladých, zamestnateľných občanov Uzbekistan čelí mnohým problémom na trhu práce. Významným problémom, s ktorým sa väčšina rozvojových krajín

³⁵ Svetová zdravotnícka organizácia. Transforming the health system in Uzbekistan: two-year implementation review. . [online]. 2023 [cit. 2024-04-15]. Dostupné na: <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/372927/WHO-EURO-2023-7859-47627-70163-eng.pdf?sequence=1>

³⁶ IQAir. Kvalita vzduchu v Taškente. [online]. 2024* [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <https://www.iqair.com/ru/uzbekistan/toshkent-shahri/tashkent>

³⁷ World Bank group. Country climate and development report. [online]. 2023 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099111423124532881/p1790680f452f10ba0a34c06922a1df0003>

stretáva pri interakcii s medzinárodnými trhmi, je „únik mozgov“. Únik mozgov sa vzťahuje na emigráciu vysoko kvalifikovaných a vzdelaných jednotlivcov z jednej krajiny do druhej, čo často vedie k strate talentu a odbornosti v krajine pôvodu. Uzbekistan čelí problému „úniku mozgov“ už niekoľko rokov a má významné dôsledky pre rozvoj a hospodárstvo krajiny. Neexistujú žiadne otvorené štatistiky o intelektuálnej migrácii v Uzbekistane, čo sťažuje objektívne hodnotenie. Nepriamymi znakmi „úniku mozgov“ sú aktívna prítiažlivosť zahraničných odborníkov, veľké množstvo programov zameraných na návrat študentov zo zahraničných univerzít späť do Uzbekistanu a výzvy politikov, podnecujú obyvateľstvo, aby sa nerozhodlo emigrovať.³⁸ Špecialisti, ktorí pracujú v Uzbekistane, sa tiež stretávajú s množstvom problémov. Najčastejšími dôvodmi sú rodová nerovnosť a jazykové bariéry. Ženy v Uzbekistane naďalej čelia problémom v prístupe k vzdelávaniu a pracovným príležitostiam, najmä vo vidieckych oblastiach. Správa zostavená Svetovou bankou analyzovala voľné pracovné miesta a zistila, že približne 68 % inzerátov zahŕňalo rodové požiadavky, 72 % zahŕňalo vekové požiadavky a 22 % zahŕňalo požiadavky na fyzický vzhľad a pracovníčky zarábali v priemere o 39 % menej ako muži³⁹. Ďalšou špecifickou bariérou potenciálneho zamestnania v Uzbekistane je jazyková bariéra. Ruština bola tradične prevládajúcim jazykom v obchode a vede. Nedávno sa však pozornosť vlády výrazne posunula smerom k posilneniu uzbeckého jazyka. V dôsledku toho sa v podnikateľskom prostredí Uzbekistanu objavili dve jazykové skupiny, z ktorých jedna preferuje ruštinu a druhá uzbečtinu. Vo väčšine prípadov vyžadujú znalosť oboch jazykov, čo môže spôsobiť ťažkosti pri prijímaní zamestnancov. Hromadenie všetkých vyššie uvedených problémov vytvára vážne prekážky pre rozvoj ľudského kapitálu a jeho prínos pre hospodárstvo Uzbekistanu. Uzbekistan stále vykazuje stabilný ekonomický rast. Katalyzátorom ekonomického rastu v Uzbekistane sú však iné faktory, ktoré nemajú markantný vplyv na rozvoj ľudského kapitálu.

³⁸ Oficiálna stránka prezidenta Uzbekistanu .*Príhovor prezidenta Uzbeckej republiky Shavkata Mirziyoyeva na slávnostnom stretnutí venovanom Dňu učiteľov*. [online]. 2022 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na .
<<https://president.uz/ru/lists/view/3864>>

³⁹ World Bank group. Examining the scale of gender discrimination in hiring practices in Uzbekistan. . [online]. 2022 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <<https://blogs.worldbank.org/en/europeandcentralasia/examining-scale-gender-discrimination-hiring-practices-uzbekistan>>

4.4 Hlavné faktory ekonomického rastu v Uzbekistan

Hospodárstvo Uzbekistanu v posledných rokoch vykazuje sľubný rast, ktorý podporujú rôzne faktory, ktoré prispeli k jeho hospodárskemu rozvoju. Podľa správy Svetovej banky a Centra pre trvalo udržateľný rozvoj dosiahol Uzbekistan svoj rast najmä vďaka liberálnym reformám, aktívnemu priťahovaniu zahraničných investícií a zvýšeným vládny výdavkom. Tieto faktory sú stále kľúčovými motormi hospodárskeho rastu krajiny. Prezident Uzbekistanu dekrétom zo 7. februára 2017 schválil Akčnú stratégiu pre päť prioritných oblastí rozvoja krajiny na roky 2017-2021. Hovoríme o reformách v 5 kľúčových oblastiach krajiny.⁴⁰ Primárnym cieľom reforiem je liberalizácia obchodu, meny a zvýšenie konkurencieschopnosti ekonomiky, čo v konečnom dôsledku zabezpečí posilnenie pozície Uzbekistanu v zahraničnom obchode, ako aj stimuláciu ekonomického rastu a zabezpečenie ďalšieho zvýšenia blahobytu krajiny. V dôsledku reforiem sa Uzbekistan začal aktívne integrovať do medzinárodného obchodu a priťahovať zahraničné investície. Reformy v Uzbekistane počas posledných rokov, ako napríklad liberalizácia devízového trhu a zriadenie siedmich špeciálnych ekonomických zón s daňovými úľavami pre investorov, urobili z krajiny atraktívnejšiu destináciu pre medzinárodný kapitál. Podľa správy UNCTAD World Investment Report 2023 sa prílev PZI zvýšil z 2,27 miliardy USD v roku 2021 na 2,73 miliardy USD v roku 2022, najmä v dôsledku zdvojnásobenia reinvestovaného zisku na 1,2 miliardy USD.⁴¹ Na konci toho istého obdobia sa celkový objem PZI odhadoval na 13,63 miliardy USD, čo je približne 16,9 % HDP krajiny. Podľa Inštitútu makroekonomických a regionálnych štúdií v Uzbekistane prilákal Uzbekistan za prvých deväť mesiacov roku 2023 PZI vo výške 7,5 miliardy USD. Hlavnými krajinami investujúcimi v Uzbekistane sú Čína (viac ako 65 %), Južná Kórea, Rusko, Kazachstan, a Turecko.⁴² Ďalším dôležitým znakom posilňovania prepojenia na medzinárodný trh je vstup do medzinárodných obchodných dohôd a organizácií ako: Eurázijská hospodárska únia (EAEU) a Stredoázijská regionálna hospodárska spolupráca (CAREC). Vláda aktuálne vyvíja iniciatívu v rámci

⁴⁰ Národná databáza právnych predpisov Uzbekistanu. Dekrét prezidenta Uzbekistanu o národnej rozvojovej stratégii na obdobie. 2023-2030 [online]. 2023. . [cit. 2020-02-19]. Dostupné na: <<https://lex.uz/ru/docs/6600404>

⁴¹ Unctad. *World investment report*. . [online]. 2022 [cit. 2024-04-16]. Dostupné na: <https://unctad.org/system/files/official-document/wir2023_en.pdf>

⁴² Agentúra pre prilákanie zahraničných investícií Uzbekistanu. *Ktoré krajiny a koľko investovali v Uzbekistane*. [online]. 2022 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <<https://invest.gov.uz/ru/mediacenter/news/which-countries-and-how-much-invested-in-uzbekistan-in-2021/>>

prístupových procesov do WTO, Uzbekistan získal štatút pozorovateľa v roku 2021. Vstup Uzbekistanu do WTO bude vo všeobecnosti pozitívny, keďže členské krajiny WTO budú voči Uzbekistanu uplatňovať sadzby dovozných ciel dohodnuté v rámci WTO a tieto sadzby môžu byť nižšie ako sadzby, ktoré sa v súčasnosti uplatňujú na Uzbekistan. Ďalším dôležitým faktorom podporujúcim ekonomický rozvoj sú zlaté a devízové rezervy Uzbekistanu, vo výške 32,19 miliardy USD. Uzbekistan má kvôli množstvu aktívnych projektov chronický deficit štátneho rozpočtu, okrem toho Uzbekistan má negatívnu obchodnú bilanciu. Na doplnenie štátneho rozpočtu a vyrovnanie obchodnej bilancie Uzbekistan aktívne využíva svoje zlaté rezervy na ďalšie zabezpečenie hospodárskeho rastu. Podľa centrálnej banky Uzbekistanu sa v roku 2023 zlaté a devízové rezervy znížili o 2,37 miliardy dolárov – na 32,2 miliardy dolárov (35,5 % HDP Uzbekistanu). Ďalším dôležitým faktorom rozvoja krajiny sú úvery od svetových organizácií a bánk. Len pre rok 2023 Svetová banka prevádzkuje 27 projektov v hodnote 12,09 miliardy USD, čo bude predstavovať približne 13,5 % HDP Uzbekistanu.⁴³ Uzbekistan bol tiež prijatý ako zvýhodnená krajina v rámci všeobecného systému preferencií GSP+ od 10. apríla 2021.⁴⁴ Podľa Investičnej agentúry Uzbekistanu sa v súčasnosti využíva 87 % výhod poskytovaných systémom preferencií. Uzbekistan vďačí za významnú časť svojho hospodárskeho rastu svojim liberálnym reformám a vonkajším operáciám, ako sú zahraničné investície a pôžičky. V tomto kontexte zohráva úloha ľudského kapitálu v rozvoji Uzbekistanu druhoradú úlohu.

⁴³ World Bank group. <Prehľad spolupráce medzi Svetovou bankou a Uzbekistanom. [online]. 2024. . [cit. 2020-04-19]. Dostupné na: <https://www.vsemirnyjbank.org/ru/country/uzbekistan/overview>>

⁴⁴ Agentúra pre prilákanie zahraničných investícií Uzbekistanu. GSP+ pre Uzbekistan. [online]. 2019 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <<https://invest.gov.uz/ru/investor/general-system-of-preferences-gsp/>>

5 Výsledky analýzy úlohy ľudského kapitálu

Na základe výsledkov vykonanej práce možno vyvodiť niekoľko dôležitých záverov. Uzbekistan prešiel za posledných 8 rokov významnými zmenami. V krajine prebieha transformácia ekonomického systému a aktívne sa reštrukturalizovala z uzavretej autoritárskej ekonomiky na liberálnu. V poslednom období nastáva rozvoj súkromného podnikania, ktoré v minulosti čelilo pod veľkým tlakom štátnych monopolov. Nerentabilné štátne podniky boli sprivatizované a úspešné zmodernizované a teraz majú dostatočnú konkurencieschopnosť na vstup na medzinárodné trhy.

Okrem ekonomických zmien prešiel Uzbekistan aj významnými zmenami v medzinárodných vzťahoch. Krajina sa snaží prilákať čo najviac investícií vstupom do medzinárodných organizácií a zmlúv. Za účelom prílevu zahraničných investícií autoritársky ekonomický systém nahradený modelom otvorenej a demokratickej ekonomiky. Charakter prebiehajúcich reforiem sa odrazil aj v oblasti ľudského kapitálu. Hlavné zmeny sa týkali médií a súdneho systému. Napriek uvoľneniu vlády je ľudský kapitál Uzbekistanu stále v neuspokojivom stave. Sprievodným efektom je nárast nezamestnanosti, deficit odborných a Uzbekistan dnes čelí vysokej nezamestnanosti, nedostatku odborných pracovníkov a žalosnej environmentálnej situácii. Všetky tieto bariéry výrazne bránia rozvoju ľudského kapitálu v Uzbekistane a znižujú jeho hodnotu ako zdroj. Ľudský kapitál Uzbekistanu prináša významné investície iba prostredníctvom osobných remitencií. Zvyšné aspekty ľudského kapitálu si vyžadujú značné reformy a investície, dovedy ľudský kapitál nie je pripravený generovať významné zisky. Správy Svetovej rozvojovej banky ⁴⁵obsahujú odporúčania v mnohých oblastiach Uzbekistanu a väčšina z nich je špecificky zameraná na zlepšenie stavu ľudského kapitálu, keďže bez zdravého, vzdelaného a spokojného obyvateľstva nie je možné udržiavať dlhodobu stabilný ekonomický rast.

⁴⁵ World Bank Group. *Комплексное диагностическое исследование экономики Узбекистана*. [online]. 2019 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <<https://thedocs.worldbank.org/en/doc/c0bcc6aa5961587c250fd5445242c157-0080062021/original/Uzbekistan-SCD-preliminary-findings-ru.pdf>>

5.1 Možné riešenia existujúcich problémov

Uzbekistan napriek výraznému pokroku v hospodárskom raste podcenil význam investícií do ľudského kapitálu svojej krajiny. Výsledkom je, že v roku 2024 bude Uzbekistan čeliť značnému nedostatku odborného personálu a zároveň má problémy s poskytovaním kvalitného vzdelania a zdravotnej starostlivosti obyvateľom. Na riešenie existujúcich problémov je potrebné nielen investovať značné finančné prostriedky, ale aj prehodnotiť prístup k riešeniu problémov.

Hoci sa podnikateľské prostredie zlepšilo, firmy a spoločnosti stále čelia ťažkostiam s prístupom k pôde, kapitálu a spoľahlivým dodávkam vstupov. Nedostatočná konkurencia na miestnom trhu a obmedzená infraštruktúra bránia aj rozvoju súkromného sektora, ktorý by mohol vytvoriť viac kvalitných pracovných miest. Urýchlenie privatizácie, najmä malých štátnych podnikov, by pomohlo súkromnému sektoru Uzbekistanu rozšíriť rozsah a vytvoriť viac pracovných miest.

Súčasná politika zdravotnej starostlivosti funguje podľa schémy „Viac pacientov = viac nemocníc“, čo má z dlhodobého hľadiska výrazne negatívne dôsledky a bude si vyžadovať značné investície. Životné prostredie v Uzbekistane zhoršuje úroveň zdravia celej spoločnosti, čo spôsobuje veľkú záťaž pre systém zdravotníctva. Zlepšením životného prostredia, najmä ovzdušia, sa výrazne zníži počet potenciálne chorých občanov, a krajina sa stane atraktívnejšou.

Ďalším dôležitým krokom je zlepšenie kvality života v iných regiónoch krajiny. Polovica obyvateľov Uzbekistanu žije vo vidieckych oblastiach, kde je len obmedzený prístup k vzdelávaniu a zdravotníckym službám. To vytvára príliš veľkú sociálnu nerovnosť a môže vyvolať konflikty medzi sociálnymi skupinami. Na vyriešenie tohto problému môžu byť v zaostalých regiónoch vytvorené špeciálne ekonomické zóny so zníženými daňami a inými preferenciami na stimuláciu investícií v týchto regiónoch. Druhým riešením by mohlo byť zvýšenie verejných investícií v nedostatočne rozvinutých regiónoch, čo by mohlo viesť k crowding-in efektu a zvýšením prílevu súkromných investícií.

Záver práce

Uzbekistanu prešla v posledných rokoch významným vývojom a transformáciou. Odstúpenie od izolacionistického prístupu a otvorenie sa svetovým trhom priniesli krajine nové príležitosti, ale aj výzvy. Implementácia štrukturálnych reforiem a diverzifikácia ekonomiky boli kľúčové pre posilnenie konkurencieschopnosti krajiny. Napriek tomu Uzbekistan čelí problémom ako korupcia, nedostatočná transparentnosť a nevyvážený rozvoj regiónov.

Ľudský kapitál je kľúčovým faktorom pre trvalo udržateľný a prosperujúci rozvoj. Uzbekistan v posledných rokoch urobil pokrok k zlepšeniu svojho vzdelávacieho systému, aby poskytovala občanom lepšie príležitosti a zručnosti potrebné na úspech v modernom hospodárstve. Napriek pokroku v oblasti základného a stredného vzdelávania, stále existujú výzvy spojené s kvalitou a prístupnosťou vyššieho vzdelávania. Uzbekistan sa musí zamerať na zlepšenie kvality vysokoškolských a odborných vzdelávacích programov najmä v menej rozvinutých regiónoch, aby pripravil svojich občanov na komplexné požiadavky súčasného trhu práce. Okrem toho je dôležité venovať pozornosť ďalším aspektom ľudského kapitálu, ako je zdravotná starostlivosť a sociálne služby, ktoré môžu prispieť k celkovému blahu obyvateľstva a zvýšiť ich produktivitu a konkurencieschopnosť.

Úlohu ľudského kapitálu možno hodnotiť ako nevýznamnú. Napriek veľkému počtu obyvateľov je produktivita práce, najmä vo vidieckych oblastiach, nízka. Talentovaní odborníci z krajiny emigrujú za vyšším príjmom a kvôli environmentálnej situácii je krajina menej atraktívna pre potenciálnych imigrantov. Prínosy z ľudského kapitálu pozostávajú takmer výlučne z osobných remitencií. Ignorovanie problémov si v budúcnosti vyžiada značné zdroje. Uzbekistan už prijal opatrenia na zlepšenie situácie v oblasti ľudského kapitálu, no implementácia týchto opatrení bude trvať čas.

Zoznam použitej literatúry

Agentúra pre prilákanie zahraničných investícií Uzbekistanu. *GSP+ pre Uzbekistan*. [online]. 2019 [cit. 2024-04-19]. Dostupné na: <<https://invest.gov.uz/ru/investor/general-system-of-preferences-gsp/>>

Agentúra pre prilákanie zahraničných investícií Uzbekistanu. *Ktoré krajiny a koľko investovali v Uzbekistane*. [online]. 2022 [cit. 2024-04-16]. Dostupné na: <<https://invest.gov.uz/ru/mediacenter/news/which-countries-and-how-much-invested-in-uzbekistan-in-2021/>>

Centrálna banka Uzbekistanu. *Štatistika osobných remitencií*. [online]. 2024 [cit. 2024-04-12]. Dostupné na: <<https://cbu.uz/en/publications/balance-of-payments/>>

Centrálna banka Uzbekistanu. *Štatistika výdavkov na zlato a devízové rezervy*. [online]. 2024 [cit. 2024-04-18]. Dostupné na: <https://cbu.uz/ru/press_center/releases/38959/?sphrase_id=203459>

Centrálna banka Uzbekistanu. *Štatistika zlatých a devízových rezerv*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-19]. Dostupné na: <[rezervhttps://www.gold.org/goldhub/gold-focus/2021/10/central-bankers-perspective-role-gold-uzbekistan](https://www.gold.org/goldhub/gold-focus/2021/10/central-bankers-perspective-role-gold-uzbekistan)>

Centrum pre strategický rozvoj Uzbekistanu. *Reformy 2017-2021*. [online]. 2020 [cit. 2024-02-26]. Dostupné na: <<https://strategy.uz/index.php?news=1382&lang=en> strategické rozvojové centrum>

Compagnie Française d'Assurance pour le Commerce Extérieur. *Analýza silných a slabých stránok hospodárstva Uzbekistanu*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-19]. Dostupné na: <<https://www.coface.com/news-economy-and-insights/business-risk-dashboard/country-risk-files/uzbekistan>>

Gazeta Uz. *V poľnohospodárstve v Uzbekistane sa stratí 36 % vody*. [online]. 2023 [cit. 2024-03-05]. Dostupné na: <<https://www.gazeta.uz/ru/2023/10/20/water/>>

Inštitút prognózovania a makroekonomického výskumu Uzbekistanu. *Makroekonomické štúdie problému vzdelávania*. [online]. 2022 [cit. 2024-04-12]. Dostupné na: <<https://imrs.uz/publications/articles-and-abstracts/davomat>>

IQAir. *Kvalita vzduchu v Taškente*. [online]. 2024* [cit. 2024-04-15]. Dostupné na: <<https://www.iqair.com/ru/uzbekistan/toshkent-shahri/tashkent>>

Medzinárodná organizácia práce. *Rodová rovnosť v Uzbekistane*. [online]. 2023 [cit. 2024-04-02]. Dostupné na: <https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/publication/wcms_906984.pdf>

Ministerstvo zamestnanosti a znižovania chudoby Uzbekkej republiky. *Štatistika zamestnanosti v Uzbekistane*. [online]. 2023 [cit. 2024-03-28]. Dostupné na: <<https://mehnat.uz/en/services/information-on-the-state-of-the-labor-market-at-the-end-of-the-1st-quarter-of-2021>>

Ministerstvo zamestnanosti a znižovania chudoby Uzbekkej republiky. *Rodová rovnosť*. [online]. 2024 [cit. 2024-04-02]. Dostupné na: <<https://mehnat.uz/ru/pages/gendernoe-ravenstvo>>

Národná databáza právnych predpisov Uzbekistanu. *Dekrét prezidenta Uzbekistanu o národnej rozvojovej stratégii na obdobie 2023-2030* [online]. 2023. [cit. 2024-02-17]. Dostupné na: <<https://lex.uz/ru/docs/6600404>>

Národná tlačová agentúra Uzbekistanu. Požadovanú úroveň nespĺňa 56 percent učiteľov. [online]. 2022 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <<https://imrs.uz/publications/articles-and-abstracts/davomat>>

Oficiálna stránka prezidenta Uzbekistanu. *Príhovor prezidenta Uzbekkej republiky Shavkata Mirziyoyeva na slávnostnom stretnutí venovanom Dňu učiteľov*. [online]. 2022 [cit. 2024-02-19]. Dostupné na: <<https://president.uz/ru/lists/view/3864>>

OPEC. *Štatistika ropného a plynárenského priemyslu Uzbekistanu* [online]. 2024 [cit. 2024-03-19]. Dostupné na: <https://asb.opec.org/data/ASB_Data.php>

Orano group. *The cooperation between Orano and its partners in Uzbekistan takes on a new dimension*. [online]. 2022 [cit. 2024-03-19]. Dostupné na: <<https://www.orano.group/en/news/news-group/2022/november/the-cooperation-between-orano-and-its-partners-in-uzbekistan-takes-on-a-new-dimension>>

Portál otvorených údajov Uzbekkej republiky. *Rodová štatistika prijatia na vysoké školy*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-23]. Dostupné na: <<https://data.egov.uz/rus/spheres/607fea9a7b6428eee08802b2> >

Portál otvorených údajov Uzbekkej republiky. *Štatistická databáza Uzbekistanu* [online]. 2024. [cit. 2024-01-06]. Dostupné na: <<https://data.egov.uz/>>

Portál otvorených údajov Uzbekkej republiky. *Štatistika rozpočtu pre zdravotnícke zariadenia*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-23]. Dostupné na: <<https://data.egov.uz/eng/data/6108c5512a2e256d868e87bb>>

Portál otvorených údajov Uzbekkej republiky. *Štatistika vzdelávacích inštitúcií Uzbekistanu*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-22]. Dostupné na: <<https://data.egov.uz/rus/data/6110c574db32b99538e08180> >

Šavkat Mirzijojev. *Životopis prezidenta Uzbekistanu*. [elektronický zdroj]. 2024. [cit. 2024-04-20]. Dostupné na <https://president.uz/ru/pages/view/biography?menu_id=10>

SDGs. Správa o pokroku pri plnení cieľov SDG na rok 2023. [online]. 2023. [cit. 2024-02-17]. Dostupné na: <<https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2023/VNR%202023%20Uzbekistan%20Report.pdf>>

SDGs. *Štatistika globálne ciele pre trvalo udržateľný rozvoj v Uzbekistane*. [online]. 2022 [cit. 2024-04-02]. Dostupné na: <<https://nsdg.stat.uz/en/goal/11>>

SDGs. *Štatistika zdravia a úmrtnosti v Uzbekistane*. [online]. 2023 [cit. 2024-03-23]. Dostupné na: <<https://nsdg.stat.uz/goal/6>>

Štatistický úrad Uzbekistanu. *Štatistika životnej úrovni občanov Uzbekistanu*. [online]. 2023 [cit. 2024-04-04]. Dostupné na: <<https://stat.uz/en/official-statistics/living-standards>>

Štatistický úrad Uzbekistanu. *Obrat zahraničného obchodu Uzbekkej republiky 2021-2022*. [online]. 2022 [cit. 2024-04-20]. Dostupné na: <<https://stat.uz/images/uploads/docs/pressreliztashqisavdo202212ru.pdf>>

Štatistický úrad Uzbekistanu. *Obrat zahraničného obchodu Uzbeckej republiky*. [online]. 2019 [cit. 2024-04-20]. Dostupné na: <https://stat.uz/img/press-relizlar/tashqi_savdo_21_12_2023_ru.pdf>

Štatistický úrad Uzbekistanu. *Štatistiky miezd v Uzbekistane*. [online]. 2024 [cit. 2024-04-05]. Dostupné na: <<https://stat.uz/ru/ofitsialnaya-statistika/labor-market>>

Svetová zdravotnícka organizácia. *30 % svetovej populácie nemá prístup k základným zdravotníckym službám*. [online]. 2023 [cit. 2024-03-23]. Dostupné na: <<https://www.who.int/ru/campaigns/75-years-of-improving-public-health/key-messages>>

Svetová zdravotnícka organizácia. *Správa WHO o pokroku Uzbekistanu v reforme systému zdravotnej starostlivosti*. [online]. 2023 [cit. 2024-03-28]. Dostupné na: <<https://www.who.int/europe/ru/news/item/21-09-2023-uzbekistan-s-progress-in-reforming-its-health-system-continues--new-who-report-shows>>

Svetová zdravotnícka organizácia. *Transforming the health system in Uzbekistan: two-year implementation review*. . [online]. 2023 [cit. 2024-04-15]. Dostupné na: <<https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/372927/WHO-EURO-2023-7859-47627-70163-eng.pdf?sequence=1>>

Taškentské medzinárodné investičné fórum 2022. [online]. 2022. [cit. 2024-02-17]. Dostupné na: <<https://iift2022.mift.uz/?lang=ru>>

The Diplomatic Insight. *Prieskum obyvateľov Uzbekistanu*. [online]. 2022 [cit. 2024-04-04]. Dostupné na: <<https://thediplomaticinsight.com/gallup-world-poll-2022-results-of-surveys-of-uzbekistan-residents/>>

Unctad. *Preskúmanie investičnej politiky*. . [online]. 2018. . [cit. 2024-01-06]. Dostupné na: <https://unctad.org/system/files/official-document/poiteiipm13.en.pdf>

Unctad. *Všeobecný profil Uzbekistanu*. [online]. 2024. . [cit. 2024-01-05]. Dostupné na: <<https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/860/index.html>>

Unctad. *World investment report*. . [online]. 2022 [cit. 2024-04-16]. Dostupné na: <https://unctad.org/system/files/official-document/wir2023_en.pdf>

UNESCO. *Štatistika miery gramotnosti a vzdelania v Uzbekistane*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-19]. Dostupné na: <<https://unesdoc.unesco.org/search/e0b27449-58f4-4e26-a091-ec98c164a836>>

UNESCO. *Štatistika univerzít v Uzbekistane*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-22]. Dostupné na: <<https://uis.unesco.org/en/country/uz>>

Unicef. *Zdravotná starostlivosť najlepší štart do života pre každé dieťa*. [online]. 2015 [cit. 2024-03-28]. Dostupné na: <<https://www.unicef.org/uzbekistan/%D0%B7%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%BE%D1%85%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5>>

United Nations Sustainable Development Cooperation Framework. *Preskúmanie stratégií a priorít Uzbekistanu do roku 2030*. [online]. 2021. . [cit. 2024-01-06]. Dostupné na: <<https://unece.org/sites/default/files/2021-05/Uzbekistan-UNSDCF-2021-2025.pdf>>

Veľvyslanectvo Ruskej federácie v Uzbekistane. *Štatistika obchodného partnerstva medzi Ruskom a Uzbekistanom*. [online]. 2024 [cit. 2024-02-26]. Dostupné na: <https://uzbekistan.mid.ru/ru/countries1/rossiya_i_uzbekistan_dvustor/rossijsko_uzbekske_o_tnosheniya/>

Veľvyslanectvo USA v Uzbekistane. *Svetová správa o náboženskej slobode 2019*. [online]. 2023 [cit. 2024-03-05]. Dostupné na: <https://www.uscirf.gov/sites/default/files/Uzbekistan_Russian.pdf>

World Bank group. *Country climate and development report*. [online]. 2023 [cit. 2024-04-15]. Dostupné na: <<https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099111423124532881/p1790680f452f10ba0a34c06922a1df0003>>

World Bank group. *Examining the scale of gender discrimination in hiring practices in Uzbekistan*. . [online]. 2022 [cit. 2024-04-16]. Dostupné na: <<https://blogs.worldbank.org/en/europeandcentralasia/examining-scale-gender-discrimination-hiring-practices-uzbekistan>>

World Bank group. *Growth and creation of works in Uzbekistan in-depth diagnostics*. [online]. 2018 [cit. 2024-03-06]. Dostupné na: <<https://documents1.worldbank.org/curated/en/130581560953053964/pdf/Growth-and-Job-Creation-in-Uzbekistan-A-In-depth-Diagnostic.pdf>>

World Bank group. *Prehľad spolupráce medzi Svetovou bankou a Uzbekistanom*. [online]. 2024. [cit.2020-04-19]. Dostupné na: <<https://www.vsemirnyjbank.org/ru/country/uzbekistan/overview>>

World Bank group. *Prehľad štatistik ľudského kapitálu*. [online]. 2024. . [cit. 2020-01-05]. Dostupné na: <<https://data.worldbank.org/country/uzbekistan?view=chart>>

World Bank Group. *Prehľad verejných výdavkov v Uzbekistane*. [online]. 2022 [cit. 2024-04-12]. Dostupné na: <<https://documents1.worldbank.org/curated/en/099143503032336097/pdf/P17314006f90d90630997e0a6bf69ede625.pdf>>

World Bank Group. *Комплексное диагностическое исследование экономики Узбекистана*. [online]. 2019 [cit. 2024-04-19]. Dostupné na: <<https://thedocs.worldbank.org/en/doc/c0bcc6aa5961587c250fd5445242c157-0080062021/original/Uzbekistan-SCD-preliminary-findings-ru.pdf>>

World Data. *The climate in Uzbekistan*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-06]. Dostupné na: <<https://www.worlddata.info/asia/uzbekistan/climate.php>>

World happiness report. *Úroveň šťastia v Uzbekistane*. [online]. 2024 [cit. 2024-04-04]. Dostupné na: <https://worldhappiness.report/ed/2024/> >

WorldAtlas. *Ethnic Groups In Uzbekistan*. [online]. 2024 [cit. 2024-03-05]. Dostupné na <<https://www.worldatlas.com/articles/ethnic-groups-in-uzbekistan.html>>

